

NAUJIENOS

VISŲ LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS UŽ TAUTOS LAISVĘ

THE LITHUANIAN DAILY NEWS

VOL. LXI

Price 15c

Library of Congress Gr. Chicago, Ill. Ketvirtadienis, Lapkr.-November 4, 1976 m.
Periodical Division
Washington, D. C. 20540

NO. 259

CARTER LAIMEJO PREZIDENTO RINKIMUS

NUVERSTAS BURUNDI PREZ. MICOMBERO

KINSHASA, Zaire. — Radijo pranešimu iš Burundi sostinės Bujumbura, lapkričio 1 buvo nuverstas Burundijos prezidento M. Micombero vyriausybė. Dabar nedidelę Burundi valstybę perėmė valdyti kariskiai: pulk. Itn. J. Bagaza, kariuomenės štabo viršininkas ir helikopterų valdytojas maj. Nzimana.

Belgijos žiniomis, kuri Burundijos buvusią iki pirmojo pasaulinio karo Vokietijos koloniją globojo iki 1962 m., iki Burundija tapo nepriklausoma valstybe, nuverstas prezidentas Micombero buvo pervažęs ir buvo tapęs alkoholišku. Ši priežastis matyti ir paskatino kariskius perimti krašto valdymą, nors sukilimai Burundijos valstybėje nėra naujiena. Paskutinis kariskio pučas praėjo sklandžiai ir be kraujo praliejimo.

Burundijoje ramu, bet krašte įvestas karo stovis, visos žinių agentūros ir radijo pranešimai suvaržyti, uždaryti visi aerodromai ir susisiektis su užsieniu.

Nuverstas prez. Micombero, kuris kilme buvo iš Tutsi gentės, kuri skaitosi aristokratiška ir kilmingesnė už visas kitas gentis. Šimtmečiais aristokratiška Tutsi gentis kovėsi su gausingesne Hutu gentimi. Pati Tutsi gentis dar skirstosi į Himą ir Banyarugurus gimines. Prez. Micombero yra kilęs iš Hima giminių.

Burundi valstybėje gyvena 3.8 mln. gyventojų, kurių giminės šimtmečiais pešasi, kariauja ir vieni kitus žudo. Kraštas, palyginti, yra mažas, tirtai apgyventas ir labai vargingas.

Nubausta Patty vėl teisme

SAN FRANCISKAS. — Dienraščio leidėjo dukterė P. Hearst, nubauta 7 m. kalėjimo bausme už Hibernijos banko apiplėšimą ir dalyvavimą teroristinėje Symphonie išlaisvinimo armijoje, lapkričio 11 vėl bus teisme, kur jos byla naujai peržiūrės apylinės teisėms, nežinint, kad apeliacinis skundas jos advokatų yra paduotas aukštesnei teismo instancijai.

Patty advokatai teigia, kad valdžios advokatai nuslėpė rodymus palankius Patty Hearst. Valdžios advokatai tai paneigia.

Krikščionys su arabais

BEIRUTAS. — Krikščionys kareiviai, kiek jų beliko iš Libano armijos, kaip krikščionių milicijos vadovybė praneša, apsiėmė įsijungti į pap-arabų pajėgas, kurios saugo karo paliaubas Libane. Tą faktą patvirtina ir Arabų Lygos tarpininkas, pasikalbėjęs su Libano krikščionių prezidentu Elias Sarkiu.

Vejtuotės, šaltas
Saulės tašas 6.35, leidžiamas 4.48

TRUMPAI IS VISUR

CHICAGO. — Apie du šimtai "protestantų" antradienio vakarą suruošė trumpas protesto demonstracijas prie abiejų kandidatų prezidento Fordo ir Jimmy Carterio rinkimų vyr. būstinių. Demonstrantai susidėjo iš Vietnamo Veteranų prieš karą; Youth in Action, Wildfire, Studentų revoliucionierių brigados, Komunistų revoliucionierių partijos ir "išsilažėlių" (Break-out) grupių. Jie nešiojo plakatus: "Mes nenorim nei Fordo, nei Carterio, nei McCarthy — mes norime darbo".

WASHINGTONAS. — Amerikiečiai balsuotojai parodė turį "gerą širdį" ir atleide nuodėmes keturiems kongresmanams, kurių seksualiniai incidentai buvo išskirti antradienio spandoje. Vėl išrinkti visi keturi demokratai: John Young (Texas), Donald W. Riegle, Mich.; Joe D. Wagoner (La.) ir John D. Dingell (Mich.) — tik vienas — Allan T. Howe liko nebeisrinktas.

SAN JUAN, Portoriko. — Robertas Gainer, pats vienas iš plaukes būrinėje valtyje aplink pasaulį, po 17 dienų buvo rastas ir išgelbėtas apie 500 mylių nuo Portoriko, beplūduriuojas audros sužalotoje valtyje be burių stiebo, be radijo ir be valro. Gainer yra 23 metų amžiaus, jo laivelis yra 31 pėdos ilgio.

LIMA, Peru. — Užsienių reikalų ministerija pranešė, kad Maskva pasiūlė "labai geromis" sąlygomis parduoti Peru kariskius lėktuvus. Peru mintisteris de la Puente pirkimą pateisina tuo kadangi niekas kitas nepasileidė ir kadangi Sovietų kainos buvo "nepaprastai geros".

GENEVA, Šveicarija. — Pradžiai antradienį baltieji ir juodieji Rodezijos lyderiai pradėjo pirmąjį derybų sesiją, bet pasilikio nepaprastai suskilę dėl valdžios judesiams perleidimo dant. Konferencijai tarpininkaujantis anglas Ivor Richard prikalbėjo derybų nenutraukti ir susirinkti antrajai sesijai. Juodžiai reikalauja perduoti valdžią kelių ar keliolikos dienų bėgyje, o ministeris pirmininkas Smith griežtai laikosi Dr. Kisingeriui tarpininkaujant susitarimo.

Rodezijos valdžią galutinai perduoti juodžių daugumai per 2 metų laikotarpį.

"PURVINI" RINKIMAI

SAN JUAN, Portoriko. — Čia prieš ketelį dienų įvykusius vietinius rinkimus gubernatorių Rafael Hernandez Colon pavadino "pučiausiais". Vienas jaunias vyras užmuštas, miesto majoras Humacao persautas perkoja. Du kandidatus į salos prezidentus — vieną kandidatą remia JAV prezidentas Fordas, antrąjį Jimmy Carteris.

Demokratų partijos atstovai Walter Mondale ir Jimmy Carter laimėjo praėjo antradienio rinkimus. Sausio 20 diena, Walter Mondale bus prisiskindintas viceprezidento pareigoms, o Jimmy Carter bus prisiskindintas JAV prezidento pareigoms.

SEKR. KISINGERIS NEPRALEIDŽIA 3 NARIŲ Į HELSINKIO SUTARTIES MISIJĄ

WASHINGTONAS. — Valstybės sekretorius Kisingeris išskiria iš kongreso paskirtos misijos ir suvažiavimą, kuriame dalyvaujant Sovietams ir kitiems 23 pasirašiusiems kraštams, bus nagrinėjamas Helsinkio sutarties vykdymas ir žmogaus teises Helsinkio sutarties ribose.

Komisija sudarė pereitą pavasarį kongresas tikslu iširti. Kiek Sovietai ir jų satelitai vykdo Helsinkio sutartį. Misiją sudaro 15 asmenų: 12 paskirti kongreso ir 3 prez. Fordo administracijos. Helsinkio Misijos narys kongresmanas D. B. Fascal lapkričio 1 apkalbino sekret. Kisingerį, kad jis trukdo ir ardo Helsinkio misiją. Sekret. Kisingeris apkalbino kongresmaną Fascal fanatiškumu.

Prez. Fordo administracija neskyrė 3 narių į Helsinkio misiją atidėliodama net 3 mėnesius, bet juos paskyrus, jiems suteiktą tik stebėtojų teises. Jie negali dalyvauti misijos veiksmuose. Prez. Fordo administracija įžiūri, kad užsienio valstybės gali įžiūrėti komisijos veiksmuose kišimasi į jų vidaus reikalus.

Helsinkio komisijos žiniomis, administracijos paskirti 3 Helsinkio komisijos nariai turėjo tikslą, prieš prasidedant H. Komisijos posėdžiams, apsilankyti Rytų Europoje arba, tiksliau tariant, už geležinės uždangos, bet sekret. Kisingerio vadovaujamas Valstybės Departamentas jų keletą išsiuntė į Briuselį.

Sekret. Kisingeris pareiškė, kad administracijos paskirtų 3 Helsinkio misijos narių lankymasis užsienio valstybėse gali įnešti neaiškumo samysį: ar jie įsakymus gauna iš prezidento, ar iš pirmininko kongresmano Fascalio.

Egipto-Sovietų pokalbis

SOFIJA. — Egipto užsienio reikalų ministeris I. Fahmi lapkričio 2 išvyko į Bulgariją keltiems dvioms, kurių dvi dienas bus paskirtos pokalbiams su

Spaudos komitetas gina spaudą

MAIROBI, Kenija. — Sovietų pasiūlyta ir satelitų paremta deklaracija Jungtinių Tautų Saugumo, Mokslo ir Kultūros (UNESCO) konferencijoje pasmerkę Tarptautinio Spaudos Instituto Spaudos Laisvės Komiteto pirmininkas George Beebe, atsisakdamas į konferencijos delegatus, kad ryžtingai pasipriešintų kėsams užsmaugti spaudos laisvę ir tuo būdu leisti ištiesiems kraštams pasaulyje nugalimti ir autoritarinius ir diktatūrinį režimus.

Konferencijoje jaučiama nuotaika, kad patys tos deklaracijos sumanytojai sovietai nebe tiek atkakliai reikalauja priminti jų pasiūlymą, kad kiekvieno krašto valdžia yra atsakinga už savo spaudą.

Kaltinamas Kubos pabėgėlis

CARACAS. — Kubos pabėgėlis Orlando Bosch, vienas Venecuelos fotografas ir buvęs Venecuelos valdžios pareigūnas, ir kiti formaliai apkaltinti žmogžudyste, nužudžius 73 asmenis, Kubos lėktuvui sproguos ir nukritus į Karibų jūrą. Jie visi kaltinami pirmo laipsnio žmogžudyste.

Bosch padirbtu pasu įvažiavo į Venecuelą. Pasak policijos, jis paieškomas JAV, kadangi jis buvo JAV policijos prieštiroje. Jis anksčiau minosvaizdžiu apšaudė vieną Lenkijos garlaivį. Kaltinamieji Lugo ir Ricardo su laikyti Trinidade ir perduoti Venecuelos organams.

BUENOS AIRES. — Argentina tikisi eksporto padidėjimo šių 1976 metų pabaigoje. Oficialiai skelbiama, kad Argentina tikisi ateinančiais 1977 metais turėti bilijoninį prekybos balansą.

Didžiojoje Kinų sienoje yra pakankamai akmenų patalstyti pakankamo storumo pėdų sieną aplink visą žemę, yra surinkę 1-2% visos Amerikos baldus.

JIS GAVO 39.4 MILLJONUS BALSU, O FORDAS TESURINKO 37.6 MILLJONUS

Visame krašte buvo labai gražus oras, daugelis žmonių dalyvavo rinkimuose

WASHINGTONAS, D. C. — Demokratų partijos kandidatas Jimmy Carter laimėjo prezidento rinkimus. Jis bus 39-tas JAV prezidentas. Naujai išrinkto prezidento inauguracija įvyks ateinančių metų sausio 20 diena.

Paryžius pralenkė Chicagą

PARYŽIUS. — Paryžiaus policijos pranešimu, kiekviena savaitė Paryžiaus mieste sprogsta dvi teroristų paruoštos bombos. "Kiekvienas parizietis išeinąs į gatvę labai greitai turės nešis su savimi šaunamąjį ginklą. Štai kas atsitiko susmukusioje visuomenėje" — pasakė Paryžiaus policijos viršininkas.

Prancūzijos politiko Jean-Marie le Pen vadovaujamas tautinių frontas prieš savaitę turėjo metinį kongresą, kuriame buvo aiškinama Prancūzijos saugumas ir kova su kriminalu. Po to, lapkričio 2, dviliks aukštų name, kuriame gyveno tautinio fronto lyderis le Pen, sprogo bomba, suardydama penktą aukšto butus. Lyderis le Pen ir jo žmona liko sprogimo nepažeistos, bet pentkame aukšte du suaugę vyventojai ir keturi vaikai buvo sužeisti, vienas vaikas buvo išmestas laukan, kuriam kritus sulaužyta ranka.

Paryžiaus policija sako, kad bomba turėjo mažiausiai 10 svarų dinamito.

Rodezija stiprina pasienį

SALISBURY. — Rodezijos pasienyje Mozambiko valstybėje sustiprino pasienio jėgas ir išdėstė naujų pabūklų bei raketų, daugiausiai Umtali rajone. Rodezijos karinė vadovybė, tikėdamasi naujų puolimų iš Mozambiko sustiprino savo pasienyje esančius karinius dalinius.

Manoma, kad Mozambikas gali provokuoti puolimus arba mažiausiai stipriau pabūklais pasidaryti Rodezijos atskirus taškus. Tuo tarpu Rodezijos juodųjų partizanai ar teroristai, apmokinti Mozambike ir ginkluoti rusiškais ginklais, pagyvino veiklą ir būriais slapta veržiasi į Rodeziją.

Rodezijos baudžiamasis kariuomenės būrys spalio 31, remiamas helikopteriu ir aviacijos, sunaikino 7 Rodezijos juodųjų karines stovyklas Mozambiko teritorijoje.

MacCarthy tyli

WASHINGTONAS. — Į Washingtoną atskridęs nepriklausomą kandidatą į prezidentus MacCarthy užpuolė su klausimais spaudos atstovai, bet jis atsakė ką nors pareikšti, pažadėdamas vėliau išdėstyti visas savo pažiūras ir nuomones. Jis yra surinkęs 1-2% visos Amerikos balsavusiųjų.

Dar ne visi balsai suskaičiuoti ir ne visi duomenys oficialiai pranešti rinkimus tvarkančiomis įstaigoms, bet suskaičiuoti balsai aiškiai rodo, kad Jimmy Carter gavo virš milijono balsų daugiau, negu prezidentas Fordas. Laikraščiai einant į spausdinamą mašiną, jau buvo suskaičiuoti 95% paduotų balsų. Suskaičiuoti balsai rodė, kad demokratų partijos kandidatas Jimmy Carter gavo 39.4 milijonus balsų, prezidentas Gerald Fordas gavo tik 37.6 milijonus balsų. Už Carterį buvo paduota 51% balsų, o už Fordą, tepaduota tik 48 nuosimčiai. Be šių dviejų politikų, prezidento pareigoms dar kandidatavo Eugene McCarthy. Jis gavo 607,000 balsus, Lester Maddox gavo 167,000 balsų. Carteris pravedė 272 elektorius, o Fordas tesurinko tik 186 elektorius.

Oras pasitaikė labai gražus visame krašte. Politikai apskaičiavo, kad didokas balsuotojų skaičius dėl šalto ir lietingo oro neis balsuoti, bet jie apsiriko. Oras buvo šiltas, malonus ir daugelis krašto gyventojų vyko į rinkimines vietas, registravosi ir balsavo. Dar nesuskaičiuoti 5% balsų, bet vyrauja įsitikinimas, kad jų balsai nepakeis rezultato. Prezidento Fordo skaičius gali kiek padidėti, bet vargu tie nesuskaičiuoti balsai padidins elektorių skaičių.

Trečiadienio rytą nustatyta, kad New Yorko mašinos netiksliai įrašinėjo paduotus balsus. Rytė rinkiminė komisija nutarė dar kartą patikrinti balsavimo mašiną ir balsus, nors visa tai suletina visą rinkimų skaičiavimo procesą. Visur balsai bus patikrinti ir surašyti tikslūs skaitmenys. Jimmy Carter būtų galėjęs visai nesirūpinti tolimesne rinkimų eiga, kai surinko 271 elektorių, bet jis gavo net 272. Vieną daugiau, negu reikėjo laimėjimui. Prezidentas Fordas galėjo gauti visus likusius elektorius, jis vistiek nebūtų turėjęs reikalingo elektorių skaičiaus. Bet prezidento rinkiminės kampanijos vadovybė nenorėjo pripažinti Carteriui laimėjimo, kol visi balsai nebuvo suskaičiuoti ir patikrinti. Patirtis saką, kad kartais balsai galėjo būti suklaidoti. Galutini duomenys bus paskelbti tik ketvirtadienį.

Prezidentas Fordas, baigęs rinkiminę kampaniją Michigano valstijoje, grįžo į Washingtoną, kad galėtų pailsėti. Aktyvi rinkiminė kampanija jį išvargino. Be to, paskutiniomis dienomis jis gavo slogą, kurios norės atsikratyti. Jimmy Carter jaučiasi gerai ir iki ryto valandos sekė pranešimus apie balsų skaičiavimo eigą.

DVIDESIMT ANTROJI KANADOS LIETUVIŲ DIENA MONTREALYJE

Ši mūsų didžioji šventė, prasidėjo spalio 7 d. Expo teatre simpoziumu tema: "Etninių grupių dalyvavimas Quebeco gyvenime".

Diskusijose dalyvavo 60 lietuvių, iš jų 22 kalbantieji prancūziškai ir svečiai: Zeretary of State atstovas, Multikultūrizmo Departamento atstovas, Quebeco imigracijos min. pavaduotojas M. Cloutier, Quebeco Ethnic Folk Arts Council pirmininkas Peter Marunczyk, McGill universiteto ekonomijos prof. dr. A. Vyčas ir Montrealio Bendruomenės atstovavo Irena Lukoševičienė. Simpoziumo moderatore buvo McGill universiteto profesorė dr. Irena Pavilanienė. Spalio 9 d. šeštadienio rytą, Olimpinėje salėje, vyko krepšinio rungtynės dalyvaujant: Hamiltono — "Kovas", Montrealio "Taurus", Rochesterio, JAV — "Sakalas", Toronto — "Aušra" ir "Vytiš".

Rungtynės laimėjo Hamiltono "Kovas".

Tą pačią dieną, Aušros Vartų parapijos salėje nuo 10 val. ryto iki 6 val. vakaro, buvo L. B-nės Krašto Tarybos atstovų 9-oji sesija, kurioje buvo aptariami Kanados Bendruomenės aktualesi reikalai.

Didysis susipažinimo balius prasidėjo šeštadienį 7 val. vakaro, James Lyng gimnazijos dideleje, labai gražioje salėje.

Nors visą dieną, be sustojimo lijo smarkus lietus, atrodo niekas jo nepabijėjo.

Triukšmingai grojant net dviem orkestrams — "Perkūnas" ir "Roma", baliuje linksmai šoko daugiau tūkstantis suvažiuavusių į Lietuvos Dienos šventę iš tolimiausių Kanados ir JAV miestų, iš Europos, iš Australijos ir net buvo ir iš oku-

puotos Lietuvos. Čia susitiko senai besimant senai pažįstami, o jaunieji, kurių baliuje buvo dauguma, gal susitiko ir savo būsimuosius gyvenimo draugus. Šokta smagiai su entuziazmu net iki 3 val. nakties! Toje patioje, milžiniškoje didumo salėje, tik palėpės laiptais aukštyje, vienoje iš šaltinių salių buvo

Dailės paroda.

Dalyvavo 8 menininkai. Jau, neseniai baigusi Montrealio meno mokyklą, Kristina Bendžiūtė, parodė keletą savo darbų "silk screen" technikoje. Labai įdomūs jos paveikslai "Sprogimai" ir "Sesamai atsivėrk".

Tapyboje reprezentavo: H. Pakalniškienė, kurios visiems labai patiko paveikslas "Miško tankmėje". G. Kongelienės susidomėjimą kėlė paveikslai — "Pradžioje buvo šviesa" ir "Mirusiųjų slėnis" ir A. Vazalinskio gražūs, spalvingi peizažai. Spalvotą grafiką atstovavo du mūsų žymūs meno atstovai — Telesforas Valius ir Ona Šablauskienė. Pagarsėjęs medžio skulptorius Pranas Baštuonis parodė nemažai savo darbų su imponantiškais "Prikaltas Prometėjus" ir "Pasaulio ašis".

Didelį susidomėjimą sukėlė Juozo Šiauliuolio 3 peizažai pavadinti "Pasaulio sutvėrimas", "Ruduo" ir "Šiaurė". Jo paties išrasta savotiška technika: daugiausia sukurta lentelėje, jis sukūrė labai originalius, nepaprastai įdomius ir nuostabią fantastiškų vaizdus, kurių negalima suprasti kaip jie įvykdyti ir negalima jų atsižinti.

Šv. Juozapo Bazilikoje.

Pirmą kartą lietuvių montrealiebių gyvenime, iškilmingos pamaldos įvyko spalio 10 d., sek-

Mikas Šileikis

Prof. dail. Adomo Varno portretas

madienio rytą, šiame kontinento labai išgarsėjusioje stebuklingais ligonių pagijimais ir amžina neužbaigiamą per 50 metų statybą, milžiniško didumo ir aukštumo šv. Juozapo Bazilikojė. Pristatytą 2,000 kėdžių visos buvo užimtos.

Iškilmingas šv. Mišias koncerto ir sakė pamokslą garbinęs svečias iš JAV — Providence, Vaclovas Martinkus svečias iš Toronto Dr. kun. Pr. Gaidas (jis skaitė ir evangeliją) ir mūsų Aušros Vartų bažnyčios kun. St. Kulbis. Sekciją skaitė A. V. bažnyčios parapijonys Petras Adamonis ir jaunuolis Raimundas Zabliškaitis.

Mūsų klebonas kun. Jonas Kubilius pamaldas koordinavo. Lietuviškas giesmės ir gale Hendelio Aleliuja giedoję Aušros Vartų parapijos choras diriguojant vadovė Mm. M. Roch. Vieną lotynišką giesmę giedoję G. Čapkauskienė. V. Verkaitis su mergaičių chorą "Aidas" pagedoję labai gražia Juozo Strolios kompozicijoje giesmę "Kaip grįžtantys paukščiai parveski Viešpatie ir mus".

Per tą Bazilikos didumą, aukštumą ir jokios akustikos nebuvimą, nuo chorų visas giedojimas ir pamokslas žodžiai, aidėdavo aukštumų skliaustuose atsimušdami stipriai aidu į sienas ir visi garsai virsdavo užsisio chaosu.

Puikiausių vargonų akompanimentas, solistų ir choro giedojimas, neteikė iškilmingųjų pamaldų dalyviams, kaip savose bažnyčiose širdį veriančio džiaugsmo. Labai buvo liūdna dar ir todėl, kad nesimantė jokio ženklo, jog čia meldžiasi lietuviai.

Nebuvo įneštos nei valstybinės, nei lietuviškos organizacijų

veliaivos, kaip visada mūsų iškilmingomis šventėmis savose bažnyčiose.

Tokią mums brangią iškilmingą dieną, nebuvo sugiedotas nei Lietuvos himnas... Man pasiteiravus, kodėl taip nusiskriaus, buvo atsakyta, kad Bazilikon įnešti savo valstybinę vėliavą ir sugiedoti himną, reikalingas esąs Popiežiaus leidimas.

Atsakyta, kad reikėjo paprašyti net ir patį Popiežių, kad jis leistų mums, gyvenantiems Kanados laisvame krašte, nors besimeldžiant ir Bazilikojė, įnešti savo valstybinę vėliavą ir giedant Tautos himną prašyti Dievo savo pavergtai tėvynei išsilaisvinimo iš vergijos.

Kodėl pabijota paprašyti? Lietuviai evangelikai, pasikvietę iš Toronto savo kunigą A. Zilinską, meldėsi savo bažnyčioje kaip norejo.

Tą patį šeštadienį 3 val. labai gražioje, specialiai koncertams, su puikia akustika, moderniai įrengtoje koncertams su vargonais scena, Ecol de Musique Claude Champašne salėje įvyko

Aktas koncertas.

Jame dalyvavo apie 200 asmenų: šokėjai, choristai, solistai ir liaudies instrumentų orkestrai. Salėje ir balkone 1,000 patogių kėdžių visos buvo užimtos suvažiuavusių svečių.

Sugiedojus Kanados himną ir sutemus salėje šviesoms, iš abiejų jos pusių, pražygiavo link scenos baltos vaidilutės, nešamos iškeltose rankose stilizuotus šviesų "fakelus, simbolizojančius senovės lietuvių šventą ugnį, kuri mus visus čia susirinkusius susiliedytų ir suartintų į vieną šeimą.

Tokia buvo koncerto pradžia,

vietoj kalbų bei sveikinimų.

Sekę visą vakandą jungtinių ansamblių liaudies šokiai: Hamiltono, Ont., grupė — "Gyvataras", Londono, Ont., — "Deltija"; Toronto — "Gintaras", Montrealio — "Gintaras".

Liaudies instrumentų orkestrai — Toronto ir Montrealio — abu "Gintaras", pasikeisdami, šokėjams grojo ir po vieną dainą padainavo, balkonuose prie scenos. Tas buvo labai patogus, nes jie neužėmė scenos ir buvo labai patogus šokti didelėje scenoje. Programoje nebuvo pažymėta nei šokių pavadinimai, nei kurios jungtinės grupės šoka.

Visi šokėjai šoko labai gerai kaip niekuomet! Matyti, buvo daug ir ilgai treniruotasi JAV šokių didžijai šventei ir rezultate prisitvirtinti prie gerai išlavintų taisyklių, pasiekiamų tik baletu studijose, kūno judesiu, reikalingu net ir liaudies šokiams. Buvo šokta atskiromis ir jungtinėmis grupėmis.

Gal tik kai kurie šokiai buvo ilgoki ir darė monotoniškumo įspūdį atvėsinant publikos dėmesį.

Atitraukti publikos susidomėjimą scena, kad ji pradėtų tarp savęs kalbėtis ir kramtyti rankinuke atsineštą šokoladą, yra labai rizikinga, jei siekiama efektingo pasisekimo, ir jei koncertas kaip šiuo atveju tęsiasi net 3 valandas.

Pasibaigus šokiams Rasa Lukoševičiūtė padėklavo Putinio eilėraštį "Prieaušrio regėjimas". Toliau sekė Hamiltono mergaičių choro "Aidas" dainavimas V. Verikaitiui diriguojant ir J. Govėdui akompanuojant.

Choras dainavo vienas ir su solistais: pirmą kartą Montrealyje dainuojančių lyrinin, švelniai skambančių tenorų R. Strimaicių ir dirigentu solistu baritonu V. Verikaitiui.

Choro repertuare tik viena daina "Pasilik sveika" buvo mūsų tarpe gyvenusio kompozitoriaus a. a. B. Jonušo. Visos kitos penkios iš anapus geležinės uždangos, "Tykiai, tykiai Nemunėlis teka", programoje pažymėta tik kaip liaudies daina, kai tuo tarpu kaž koks nežinomas kompozitorius tą mūsų žavingą liaudies dainą paėmęs kaip pagrindinę temą, sukūrė solistui baritonui, chorui ir forte-

Sovietai neduoda įvažiavimo vizos

MASKVA. — Georgetown universiteto prof. dr. Jeanne Kirkpatrick, kviečiama Amerikos pasiuntinybės Maskvoje, turėjo vykti į Maskvą ir tenais Amerikos ambasados priėmimo laukti paskaitą ir išaiškinti Amerikos prezidentinių rinkimų rezultatus rinkiniams pareigūnams ir žurnalistams. Maskvos parėdymų, leidimas profesorei važiuoti į Maskvą buvo atšauktas, nepaiskinus padėties. Sovietų pasiuntinybė Vašingtone, kad prof. dr. Kirkpatrick gali paprašyti vizos antrą kartą lapkričio 9 d.

Amerikos pasiuntinybės Maskvoje vienas tarnautojų pareiškė, kad Amerikos vyriausybė mananti pareikšti Sovietų vyriausybei vizos atšaukimą reikalingu nepasitenkinimą ir apgailestavimą. Taipgi Sovietų pareigūnams ir žurnalistams pakviestai į profesores paskaitą nebus išsiuntinėti, bet Amerikos prezidentinių rinkimų medžiaga bus išstatyta pasiuntinybėje Maskvoje gyvenančių amerikiečių apžiūrai.

MASKVA. — Du sovietų kosmonautai erdvėlaiviu Sojuz 23

pioiniui labai įdomų muzikalinį kūrinį.

(Bus daugiau)

issanti orbiton aplink Žemę. Vakarų ekspertų nuomone, rūsia Sojuzo 23 sujungimą su aplink Žemę orbituojančia mokslinė laboratorija Saliuts.

Sunkiosios darbas išmokint tarakonus

MASKVA. — Pirmąjį Ivanovič Longo, 105 metų amžiaus, pasakė, kad vaikščioti per ugnį, lyti kardus ir gerti sutirpę geležį jam buvo lengviau negu išmokinti tarakonus.

Jau daug metų kai Longo nušėbino pasaulį su savo išrenuotų tarakonų cirkų, kur tarakonai suposi supuoklėje, "skaitė" miniatiurinius laikraščius, tarakonai bėgdavo prie ministerio "stalo", susėdavo į miniatiurines kėdes ir "valgydavo" pietus iš miniatiurinių lėkštelių. Longo save skaito vieninteliu pasaulyje tarakonų mokytoju, kuriam pavydėjo tokie vyrai kaip Thomas Edison, Levas Tolstojus ir Anton Čekovas.

• Hemosilo apylinkėse, Meksikoje, yra kalmynas, kurio kalnagubris vadinasi Vargų viršūne — El Cerro de las Campanas. Viršūnėje yra daugelis įvairaus dydžio olų-kaverių, kurioms, vėjui pučiant, sudaro vargonų ir fleitų orkestrą koncertą.

PUIKI KNYGA, PARASYTA SU MEILE LIETUVAI IR ŽEMDIRBIAMS

Dr. Juozas Dauparas. ŽEMĖS ŪKIO SVETIMAS. Studija, išleista Chicagoje 1968 metais paties autoriaus lėšomis. Knyga dvejių dalių: Žemės ūkio švietimo problemos ūkininkų krašte. II dalis: Žemės ūkio švietimas Lietuvoje.

Autorius savo žodyje rašo: "Jei liūdnas lietuvių tautos likimas nebūtų sutrukęs Lietuvos nepriklausomybę gyvenimo ir nebūtų sugriovęs gražiai išaugusių ir suklestėjusių Lietuvos politinių, ekonominių ir kultūrinių laimėjimų, šiandien, drąsiai galima sakyti, lietuvių tauta galėtų didžiulius ir džiugius savo žemės ūkio kultūros vaisius ir prilygti patiems iškiliosioms Europos tautoms".

Knygos apie žemės ūkį atrodo tik žemdirbiams skaityti, kadaneči absoliuti lietuvių tautos dauguma (88,12%) buvo ūkininkai ir po pasauli išlaikytų lietuvių absoliuti dauguma yra arba patys buvę ūkininkai, arba ūkininkų vaikai, reikšia, kad ši knyga bus brangi absoliučiai lietuvių daugumai, ypač kadaneči knyga su tokiu meile Lietuvos žemei parašyta, kad pradedus skaityti nebesinori pertraukti. Knyga autorius skiria Lietuvai šiais žodžiais: "Dėkingas sūnus — mylimai Tėvynei Lietuvai".

Knygos 300 puslapių su daug vaizdėlių ir lentelių, kainą tik \$5.00. Gaunama Naujienose.

Čeki arba Money Orderi siųsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigų, tuojau knygą pasiųsime.

RIMTA KNYGA — GERIAUSIA DOVANA

Naujienose galima gauti puikių knygų, kurios papuoš bet kokią knygų spintą ar lentyną.

Aleksandras Pakalniškis, MES GRĮŽTAME. Įdomūs jaunų dienų atsiminimai ir įvykių bei vietų aprašymai, skaitomi kaip romanas. 367 psl. Kaina \$5.

A. Pakalniškis, METAI PRAEITYJE. Netolimų įvykių prisiminimai ir laiko įvykių Lietuvoje ir Vokietijoje aprašymai, suskirstyti į 12 dalių. 296 psl. Kaina \$5.

Dr. Kazys Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS. II tomas. Gražiai viršelis. 336 psl. Kaina \$2.00. Minkštasis viršelis. \$2.00.

Prof. Vaclovas Biržiška, SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA. I dalis. 208 psl. Irišta — \$3.00, minkštasis viršelis — \$2.00; II dalis. 225 psl. Irišta — \$3.00, minkštasis viršelis — \$2.00.

Henrikas Tomas — Tamsašaukas, LIETUVIŠKASIS PAMARYS. Pakalnė ir Labguvos apskritys su įdomiais aprašymais, iliustracijomis ir dokumentacija. 336 psl. Kaina \$6.

P. Kestūnas, TARP ŽALSVŲ PALAPINIŲ. Trijų dalių Lietuvos partizanų buities romanas 292 puslapių. Kaina \$3.

Janina Narūnė, TRYS IR VIENA, jaunystės atsiminimai. 170 psl. \$3.00.

M. Gudelis, POVILAS MILERIS. biografinis bruožas 232 puslapiai \$3.00.

Knygas užsakant reikia pridėti 25 ct. pašto išlaidoms.

NAUJIENOS,

1739 S. Halsted St., Chicago, Ill. 60608. — Tel. HA 1-6100

Išėjusi iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos ir krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

Jau kuris laikas atspausdintą ir galima gauti knygų rinkoje

CHICAGOS LIETUVIŲ ISTORIJA

Aleksa Ambrose knyga aprašanti pastatinių 90 (1869-1959) metų Chicago lietuvių gyvenimą ir jų atliktus darbus 664 psl. Kaina \$10. Išeido Amerikos Lietuvių Istorijos Draugija.

Knygoje aprašyta pirmas Chicago atvaizdas lietuvių, pirmos lietuvių kolonijos, jų suorganizuotos šalpos draugijos, statytos bažnyčios, įsteigti laikraščiai, kurių viso buvo 121. 41 teatro draugija, 48 pasaulietiški chorai, 9 bažnytiniai ir 314 veiklesnių žmonių biografijos. Duoti dokumentai katalikiški, socialistiniai, liaisvamiški ir kitų organizacijų atlikti darbai, įsteigtos mokyklos, skaityklos, bankai ir kt.

Norintieji šią knygą įsigyti, prašomi parašyti čeki arba Money Orderį

AMERIKOS LIETUVIŲ ISTORIJS DRAUGIJOS

vardu ir pasiųsti:

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLIONUS dolerių savo apdraužtiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligos pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijone dolerių kapitalą, tad jo apdraudą tikrai ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą — Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuvių KLUBU ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokėtis \$2.00 metus.

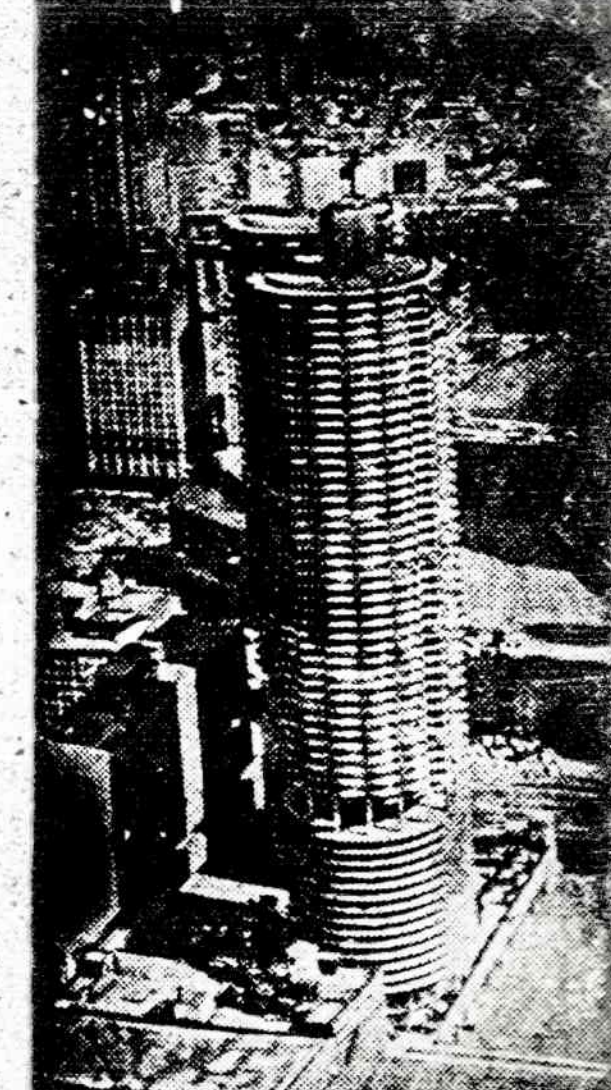
SLA — kuonos yra daugumoje lietuvių kolonijū. Kreipkitės į kuopų veikėjas ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausite spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

Taupykite dabar pas mus

Pas mus taupomi jūsų pinigai atlieka didelius darbus. Pirmą, jie padeda Jums pasiekti asmeniškus jūsų užsimojimus. Antra, jie padeda sukurti geresnę apylinkės bendruomenę ir parūpina fondus namams įsigyti.

Taupykite dabar.

Santaupos, padėtos prieš 10 mėnesio dieną, neša nuosimčius nuo mėnesio pirmos dienos.

Išduodami Certifikatai, kurie neša iki

7 3/4%

palūkanų, priklausomai nuo įdėtos sumos ir jos išėmimo.

Investavimo knygelės sąskaitos neša

5 1/4%

UNIVERSAL

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted St.

Chicago, Ill. 60608

VIENA STIPRIAUSIŲ BENDROVŲ, TURINTI DIDELES ATSARGAS.

Isteigta 1923 metais.

TEL. 421-3070

Istaigos pietuose klemas automobiliams pastatyti.

NAUJIENOS

Published Daily Except Sunday by The Lithuanian News Pub. Co., Inc.
1739 So. Halsted Street, Chicago, Ill. 60605 Telephone HA 1-4100
THE LITHUANIAN DAILY NEWS

SECOND-CLASS POSTAGE PAID AT CHICAGO, ILLINOIS

Subscription Rates:	
In Chicago \$30.00 per year, \$16.00 per six months, \$8.50 per 3 months. In other USA localities \$26.00 per year, \$14.00 per six months, \$7.00 per three months. Canada \$30.00 per year; other countries \$31.00 per year.	
15 cents per copy.	
Dienraščio kainos:	
Chicagoje ir priemiestiuose:	
metams \$30.00	
pusei metų \$16.00	
trims mėnesiams \$8.50	
vienam mėnesiui \$3.00	
Kitose JAV vietose:	
metams \$26.00	
pusei metų \$14.00	
trims mėnesiams \$8.50	
vienam mėnesiui \$3.00	

NAUJIENŲ raštinė atidara kasdien, išskyrus sekmadienį, nuo 9 val. ryto iki 5 val. vakaro. Šeštadieniais — iki 12 val.

Ne Alseikai degutuoti Biržiškas

Vytautas Alseika, ilgoką laiką dirbęs Draugo redakcijoje ir lietuvių tremtinių organizacijose, pabėgo pas okupantą. Lietuvos pavergėjams jis teikė informacijas apie laisvojo pasaulio lietuvių gyvenimą, jų pastangas padėti pavergtiems broliams siekti laisvės ir, imdamas šnipinigus, visą laiką ištaigiai gyveno. Jis turėjo progos medžiagos prisirinkti, nes jis tyrinėsi tremtinių tarpe Vakarų Europoje, kartu su tremtiniais dirbo Clevelande, Los Angeles mieste ir Chicagoje.

Alseika, dirbdamas lietuvių įstaigose Vokietijoje, kelis kartus važinėjo ir pavergtą Lietuvą, gaudavo leidimus pereiti sieną pačiame Berlyne, bet vis grįždavo į Vakarų ir skusdavosi apie sunkią jo motinos ir kitų šeimos narių padėtį. Kai išvažiavo apsigyventi pavergtoje Lietuvoje, tai suteikė okupantui pačių naujausių žinių ir tik apie lietuvių pastangas pakenkti okupantui, bet niekino tremties lietuvių organizacijas, paskirus veikėjus ir tremtyje gyvenančių žmonių pastangas organizuoti kirsti smūgius Lietuvos laisvę paveržusiam rusui.

Kai čekistai Alseiką išklaušinėjo Maskvoje ir Vilniuje, tai sušaukė specialią spaudos konferenciją Vilniuje, kad jis galėtų papasakoti apie lietuvių tremtinių rūpesčius ir sunkų gyvenimą ir viešai pasmerktų pačias didžiausias Amerikos ir Europos lietuvių organizacijas. Vilniuje dirbantieji komunistiniai laikraščių reporteriai, perskaitę Alseikos iš anksto paruoštą pareiškimą, galėjo dar paklausti ir Rytus pabėgusį tremtinį, nepajėgusį nei savo šeimai duonos uždirbti, nesugebiantį rasti patenkinančio darbo, kad nereikėtų persimesti pas okupantą. Jis žinojo, kas Lietuvoje išnaudoja pavergtus lietuvius, jam buvo aišku, ko okupantas norėjo iš jo šeimos narių, nepajėgusių pabėgti į Vakarų Antrojo Pasaulinio Karo pabaigoje.

Porą metų Gimtasis kraštas buvo pilnas Alseikos šmeižtų apie ALŲ, VLIKĄ, BALFĄ ir kitas lietuvių įstaigas. Kelis metus jis rašinėjo epizodus iš tremtyje sutiktų žmonių, kartu su juo dirbusių arba viename bute gyvenusių. Alseika jau baigė informuoti lietuvių tautos priešus apie kiekvieną lietuvišką organizaciją. Tada jis jau perėjo prie paskirų asmenų. Pirmą eilę jis užkliuvo už Biržiškų, gerų jo tėvo draugų, iš kurių jis sėmė žinias ne tik Vilniuje, Kaune, bet ir tremtyje. Neturėdamas

daugiau žinių, kurias galėtų teikti okupantui, jis pradėjo degutuoti artimiausius savo tėvo bendradarbius Biržiškas. Gimtajame krašte jis pradėjo straipsnių seriją, kuriuose jis bando su purvais sumaišyti geriausius lietuvių mokslininkus, nenorėjusius nieko bendro turėti su okupantu. Savo rašinį jis pavadino "Nulūžusios šakos ir kamienas". Anot jo, nulūžo nuo kamieno kiekvienas lietuvis kuris nenorėjo būti tolimesnė okupanto ruso auka. Pirmiausia Alseika pradėjo niekinti visus tris brolius Biržiškas, pasiryžusius vargti kartu su kitais lietuviams, nenorėjusiems patekti sovietų priespaudoje.

Dabar Alseika pasakoja, kaip jis 1944 metų rudenį Vienos gatvėje susitikęs vieną tokią nuo kamieno "nulūžusią šaką." — didžiausią lituanistą Vaclovą Biržišką. Jam tekę susitikti ir kitus mokslininkus Biržiškas, bet šį kartą jis bando suniekinoti prof. Vaclovą Biržišką, tuo metu jau sulaukijęs 60 metų amžiaus. Alseika aprašinėja, kaip jis užklaupęs profesorį Vaclovą, išymiausių lietuvių bibliografą, kaip jis jaučiasi ir ką jis dirba. Į Biržiškos lūpas Alseika įveda didžiojo bibliografo tokius žodžius: džius:

"— Et, panie, kvailas gyvenimas. Išvažiavom iš Lietuvos, palikom bibliotekas, tūkstančius knygų, ir kas mūsų laukia toliau? Norėčiau savo ruošiamam darbui lietuvių rašytojų kalendoriui rasti medžiagos. Vienoje, bet kur tau, jos čia nėra. Žinai, panie, pats esi dar palyginti jaunas, gal pačiam toji mūsų "tremtis" išeis ir nauda, bet man? Koks kraštas mane ar mano brolius priims, kam mes būsimė naudingi, ko bus vertas mūsų darbas moksle?" (Gimtasis kraštas, 1976 m. sp. 28 d., 4 psl.)

Kad Vaclovas Biržiška, caro laikais Lietuvoje besimokęs gimnazijoje, galėjo vartoti "panie", tai žino kiekvienas, kuriam teko su juo susitikti ir pasikalbėti. Kad kartais jam pasprukdavo tas "panie" pirmasis nepriklausomybės metais, bet kiekvienas, kuris turėjo prošos klausyti jo teises ir bibliografijos paskaitų, tai žino, kad profesorius to "panie" jau nevertodavo. Alseikai reikėjo tą "panie" įdėti į prof. Vaclovo lūpas, kad galėtų jį pažeminti, nemokėjusį net lietuviškai kalbėti, o ką jau čia kalbėti apie neaiškią mokslininko ateitį. Visi Biržiškai buvo temperamentingi, savo rūpesčius dėstydamo kiekvienam lietuviui. Bet nei vienas Biržiškų nepasuko atgal į Rytus. Jiems ateitis galėjo būti neaiški, likimas galėjo ruošti jiems skaudžius smūgius, bet nei vienas nepuoselėjo minties grįžti ir pavergtą Lietuvą ir nusilenkti okupanto prievartai.

Biržiška galėjo Vienoje nerasti medžiagos ruošiamam rašytojų kalendoriui, bet jis ją rado kituose Vakarų Vokietijos universitetuose. Jis ne tik surankiojo medžiagą, bet jis pajėgė tą kalendorių išleisti. Be kalendoriui reikalingos medžiagos, Vakarų Europos universitetuose jis surado prieš tris šimtus metų tuose universitetuose besimokiusių lietuvių studentų sąrašus. Jis juos visus nusirašė, paruošė knygos formoje ir atidavė spaudai. Be paties Alseikos paminėto "Aleksandryno" trijų tomų, Vaclovas paruošė ir išleido du toms "Senųjų lietuviškų knygų istorijos." Visa tai yra monumentali darbai, be kurių šiandien negali apsieiti joks lietuvis bibliografas.

Mokslininkas Vaclovas Biržiška gyvendamas neprieklauike, savo darbą tęsė, bet jam niekas neateidavo minčių persimesti pas lietuvių tautos pavergėją parsiiduoti jam, kaip tai padarė Algirdas Alseika. Ne jam degutuoti brolius Biržiškas. Jo degutas prie lietuvių mokslininkų neprilips.

BRONIUS MURINAS

Kanados kalvos (Akvarėlė)

"PROGRESIVIEJI" - BUOŽES

Prieš keletą dienų Jaunimo galvoje, net pamaniau, kad gal Centre, Chicagoje, ant kryžių ir Jezuitali pafiksino tuos lapelaitinos iš didokos kruvos pa lius ir toks koncertas tai tik dėtų lapelių pasiemiau vieną jų išsigalvojimas.

ir nei ne paskaitės įsidėjau ki. Perskaiciau antru kartu tą kvietimą į koncertą, tai net vaitės galą, geriau sakant šeš- aksys prašvito, nagi radau net fadienį, atsiminiau tą lapelį ir du telefono numerius, kuriais susiradęs jį perskaiciau.

Mano nusteibimui, jame skel tus tą koncertą. Skambinu vie biamas ypatingas meno kon- nu, atsiliepia Juozas Kreivė- certas, o artistai iš Lietuvos, nas, tai tas, kuris parūpina oku bet mūsų spauda apie tai nei zo panto spausdinių bei knygų, deliū neprasitarė. Tai dabar ir Jiš man paaiškino, kad koncer galvoju, koks gi čia biesas da- tas įvyksias ir kad pas jį ga- rosi su ta Chicago's lietuviška liu gauti tiketus, bet aš tam spauda. Pirmą neskelsbė Bicen- Kreivėnui ne labai pasitikiu, tenia! paminėjimo ir nepasi- nes kartais jis nukalba, tai pas aiškino kodėl, bet aš nugirdau, kaminau kitu telefonu, atsi- kad neskelsbė todėl, kad nebu- liepė Liūdas Kairys. Pastara- vo gavę leidimo, tik nežinau iš sis mane net pavadino draugu kur, ar tai iš Cicero, ar tai iš ir įtikino, kad tiketus gausiu Maskvos. Bet dabar, kad nes- prie koncerto patalpų ir iš jo kelbtų apie artistus ir dar at- rankų.

vykusius iš Lietuvos, tai tikras nesusiipratimas. Ryžausi tą rei- kalą sutvarkyti kaip reikia. Skambinu į Draugą ir paaiški nu apie reikala, nagi man at- sakė, kad niekas jiems nepranešė ir kad nieko nežina apie joki koncertą. Aš dar norėjau jiems paaiškinti, bet jie paka bino telefono trūbele.

Skambinu į Naujienas, ir ten tą patį atsakė, lyg susitarę. Tur būt mūsų periodistai naktimis uliavoja, dienos metu miega, tai ir pražiopso tokią svarbią žinią apie lietuvių meną. Kar- tu ir kyla klausimas kuriem galam čia veikia žurnalistų Są- junga ir Spaudos Klubas, jeigu tie nariai nieko neparasjo apie tokios kokybės parengimą ir stovai? dar atvežtą iš Lietuvos?

Visokios mintys man sukosi

me: "Kaip lietuvis gali dainuo ti, kada jo tauta pavergtą — verkia" ir dar keli plakatai su reikšmingais šūkiiais, bet gai- la jų nebeatmenu. Tuos plaka- tus perskaitęs pasijutau lyg pa kabintas ore, galva pradėjo svaigti, mintys pynėsi... ir vos suvokiau paklausti tų plaka- tų nešėjų: kas juos čia atsium- tē ir kodėl jie tai daro?

Jų trumpas ir aiškus atsaky mas, "kad jie nepikietuoja at- vykusius menininkus, bet jie pikietuoja palydovus- politru- kus, kurie panaudoja lietuvių meilę dainai, kad ta proga pa- sėtų ir platintų simpatiją pa- vergtėjui ir kad lietuvis pamirš- tų jam padarytą ir daromą skriaudą, kad žudo ir rusina mūsų tautą. O menininkai, tai gerai šeriami ir gerai apmoka- mi vergai; jie pildo pavergtą užgaidas tik todėl, kad nepra- rastų geresnio kšnio, geresnio aprėdo, geresnio buto, nes jei- gu nepaklaustų pavergėjo, tai nūgrimstų į kolchozų darbinin- ko kategoriją. Kolchozininkų kategorija neturi ateities, nei šviesesnės dienos, nei tinkamo valgio kšnio ir jeigu ką geres- nio nuryja, tai tik vogčiomis.

Toks paaiškinimas mane vi- sai pritrenkė... Tik dabar su- pratau tų keletos vyrų, mote- rų ir vaikų pasiaukavimą pa- kešti šaltą rudens vėją ir lie- tų, rodos jiems tai būtų pala- ma...

Man pasidarė gėda. Manyje kažkas įvyko... Aš panorau jiems padėti, aš norėjau būti su jais, bet nežinojau kaip. Jau čiausi lyg pamestas šunelis...

(Bus daugiau)

Andrius Mironas

Kontraversiskasis Jack Londonas

(1876—1916)

Šimto metų gimimo ir šešiasdešimties metų

mirties sukaktis

(Tęsinys)

Knygų tvane

Pirmasis laimėjimas

Sugrįžęs iš plaukiojimo, Londonas rado San Francisco miestą vėl depresijoje. Visi darbai buvo lygiai apmokami. Žmonės murmėjo, gaudami už 6 dienų po 12 valandų darbą tikiai \$7.20. Prasidėjo dažnesni strei- kai, darbų neįmanoma buvo rasti, o dirbti reikėjo, nes grįžęs apmokėjo savo uždariusi visas šeimos skolas ir likusius pinigų atidavė motinai ligi paskutinio cento.

Gavęs darbą kanapių dirbtuvėje, Londonas galėjo perkelti šeimą į geresnės gyvenimo sąlygas. Jo motina San Francisco "Call" laikraštyje užtikto literatūrinio konkurso sąlygas. Laikraštis skelbė sumokėsiąs \$25 už geriausią aprašymą. Motina skatino sūnų dalyvauti konkurse, nes žinojo jo mokėjimą gerai išsireikšti. Šiuo vieninteliu atveju jos motiniškas instinktas dikta- vo jai pastūmėti sūnų į likusio jo gyvenimo užsiėmi- mą.

Londonas nutarė aprašyti audrą, jo išgyventą laive prie Japonijos krantų. Sėdęs rašyti pirmąją naktį jis parašė 2000 žodžių, o kitą vakarą dar 2000. Trečiąją naktį jis perrašė ir sutrumpino aprašymą ligi 2000 žo- džių, kaip buvo reikalaujama konkurso taisyklių. Ta-

da išsiuntė laikraščiu, pasirašęs: "Parašyta Jack Lon- dono, 17 metų amžiaus. Adresas: 1321 Dvidešimt Ant- roji Avenue, Oakland."

1893 m. lapkričio 12 d. San Francisco "Call" atspaus- dino Jack Londono aprašymą kaip laimėjusį konkurse pirmąją vietą. Ne tik tai, kad trijų vakarų darbas bu- vo atlygintas apie mėnesio darbo fabrike suma, bet tai, kad jis laimėjo prieš kitus du rimtus varžovus — Kalifornijos ir Stanfordo universitetų studentus — Jack Londonas, kuris prieš 4 metus buvo pabaigęs tik- tai pradžios mokyklą, jaudino jį ir kėlė jo viltis.

Kaip konkurso redaktorių komentavo, laimėjęs rašinys pasižymėjo "nuolatine ekspresijos jėga" įro- dandčia užgimimą naujo literatūrinio talento.

Blaskymasis

Pirmasis laimėjimas pakreipė Londono mintis į rašymą bei kūrimą, tačiau jo jaunas kraujas buvo per karštas, kad galėtų apimti ir surimtėti. Nusiuntęs ke- lias trumpas fikcijas, jis gavo jas visas atgal su atsa- kymais, jog laikraštis tokios medžiagos nededa. Bet Londonas į tai nekreipė dėmesio. Tuo metu jis buvo užimtas naujais jaunulio pergyvenimais — mergino- mis, kurias su draugu užkalbindavo gatvėse.

Kanapių dirbtuvės savininkams neišlaikius pažadė- jimo pakelti atlyginimą ligi \$1.25 dienai, jis metė dar- bą, nutaręs, kad be amato jis negalės išlaikyti šeimos. Tuo metu elektra buvo žadanti priemonė ir kai kurie žmonės pradėjo įvedinėti šviesą į savo namus ir nau- doti pono Edisono magiško išradimo lemputes. Lond- onas nutarė išmukti elektriko amatą bet tam tikslui tu- rėjo pradėti nuo žemiausios darbo kategorijos Oak- lando Miesto Geležinkelio elektros dirbtuvėje, pradė-

damas darbą 6 val. ryto ir pabaigdamas 8 val. vakaro už tą patį menką atlyginimą. Nebeliko laiko nei kny- goms, nei rašymui, nei merginoms.

Darbė jis patyrė labai daug neteisėybės ir ypač ne- vienodų atlyginimų atvejų, todėl metė kastuvą, baig- damas savo karjerą miesto elektros įmonėje. Verčiau pasirinko valkatavimą, nes baiminosi prieiti vėl ligi savizudybės minčių.

Kažkaip jis prisidėjo prie garsios darbininkų pro- testo demonstracijos, žyguojančios į Washingtoną rei- kalauti lygių teisių ir geresnio aprūpinimo ir vadovau- jamos "generolo Kelly", bet pakeliui 2000 žmonių gru- pė išsibėgiojo, o Londonas pateko į Chicago. Iš ten jis nuvyko pas tetą, gyvenančią St. Joseph, Michigan. Pas- kaicūsi jo vestus keliuonėje užrašus, teta patarė jam tapti rašytoju.

New Yorke Londonas formaliai elgetavo, skaitinė- damas parkuose knygas, o šiltoji vasaros naktimis miegodamas ant suolų. Apsivylęs šiuo didmiesčiu, jis išvyko į Niagara Falls, kur buvo už valkatavimą areš- tuotas ir atsėdėjo sunkių darbų kalėjime 30 dienų. Čia jis pajuto savo patriotizmą vis mažėjant... Kartu su juo buvo paleistas plėšikas, planavęs su Londonu sikaltimus, tačiau viename bare kolegai nusigėrus, Lon- donas paliko jį, išskodamas į traukinį ir atsirado Pen- nsylvanijoje. Kelias savaites plėšikams, jis pasiekė Washingtoną, paskui Baltimorę ir Bostoną. Nutarė vykti į Montrealį, iš kur planavo sugrįžti vėl į Kalifor- niją, naudėdamas Pacifiko linijos geležinkelius.

Pekeliui elgetaudamas Kanados miestuose, Lond- onas pagaliau pasiekė Vancouverį ir čia pasisamdė ju- reiviu "Umatilla" laivan. Kalėjimas jam padarė gilų įspūdį. Jis pabūgo to nužmoginimo ir mizerijos. Vis la-

biau ėmė trokšti pasidaryti rašytoju. Suprato kad ra- šyti ant vagono stabdžių, ir valkatų nakvynėse neįma- noma. Palikęs Oaklandą dar būdamas vaiku jis sugrį- žo į šį miestą jau subrendusiu vyru.

Revoliucininkas

Vėlesniais metais Londonas pakrypo į komunizmą, nes studijavo "Komunistų Manifestą". Jis nutarė prak- tiškai patirti Markso ir Engelo proklamaciją, pakilda- mas iš "socialinės duobės" ir aktyvaus propagandisto veiklą. Skaitė Proudhon, Saint Simon ir Fourier raštus, netrukus, jau visus savo laiskus pasirašinėdamas "Jū- sų už revoliuciją". Jis susipažino su marksistu George Speed, kuris turėjo didelės įtakos jaunajam revoliuci- ninkui ir įtraukė Londoną į aktyvų revoliucinį veikli- mą.

Supratęs, kad tik apsišvietimas išves jį iš "sociali- nės duobės", Londonas įstojo į pirmąją vidurinės mo- kyklos klasę, būdamas šešeriais metais vyresnis už sa- vo bendradarbius. Prisakis trijų ir varginančių mė- tų pasiruošimas į universitetą. Kramtantis tabaką, rau- meningas ir stambus vyrukas klasėje teikė mokiniams baimę ir pagarbą. Londonas pradėjo rašinėti mokslei- vių laikraščeliui "Aegis", kuris įsidedo kelis jo rašinė- lius, kaip "The Run Across" (apie jo keliuonę laivu ligi Japonijos), "Bonin Islands" ir porą kitų apie geležin- kelių valkatas

(Bus daugiau)

SKAITYKITE IR PLATINKITE
DIENRASTI "NAUJIENAS"

